

AKP'NİN ACİL EYLEM PLANI (AEP) ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME*

Doç. Dr. Aziz KONUKMAN

AEP, metinde geçen ifadeyle, mevcut IMF Programının 'temel çatısını bozmadan' hazırlanmış. Sadece AKP'nin değil, iktidara gelmesi muhtemel bir başka partinin de IMF programından farklı bir programla gelmesi zaten beklenmiyordu. Çünkü partilerin seçim bildirgeleri bir iki istisna dışında IMF programından farklı bir programa sahip oldukları izlenimini vermiyordu.

Ancak AKP mevcut IMF programının bazı politikalarından rahatsızdır. Nitekim, rahatsız olduğu bu politikaları ve uygulama sonuçlarını seçim meydanlarında dile getirmişti. Şimdi, bunları AEP'ye taşımaktadır. Metindeki ifadesiyle mevcut ekonomik programda temel eksiklikler olarak görülen reel sektör, sosyal politikalar ve tarım konularında farklı çözümler konusunda IMF ile müzakereler yapılacaktır. Gerçekten de sözü edilen bu alanlarda mevcut program ciddi olarak aksamaktadır. Yapılan teşhis çok isabetlidir, ancak "farklı çözümler getirildiği" iddiası havada kalmaktadır.

Reel sektöre yönelik çözüm önerileri incelendiğinde, ulusal sanayinin taşeronlaştırılmaya çalışıldığı görülmekte. Bu süreç şöyle öngörülmekte; yeni bir özelleştirme stratejisiyle tüm KİT sisteminin tasfiye edilmesi, yabancı yatırıma özel destekler sunulması, teşvik belgesi olmaksızın yatırımları destekleyen bir yapının oluşturulması, yatırımcılara bedelsiz arsa tahsisinin sağlanması ve KOBİ'lere yönelik destekler. Yani, yabancı sermaye öncülüğünde ve KOBİ'lerin taşeronluğunda yeni bir sanayileşme modeli öngörülmekte. Küreselleşme sürecinde olunması nedeniyle bu model kaçınılmaz olarak ihracata yönelik olmak durumunda. Doğal olarak bu da beraberinde işçi ücretlerinin baskılanmasını gündeme getirmekte. Nitekim, "özel sektör ile işbirliği içinde ihracata dönük stratejik planlama yapılacak. İhracatçı firmaların girdi maliyetlerini düşürmeye yönelik çalışmalar yapılacak" şeklinde bir ifadenin AEP'de yer alması bu öngörüye doğrulamakta. Bu ifade, adeta işçi ücretlerine getirilecek kısıtlamaların habercisi niteliğinde. Aslında "ucuz emek cennetine dayalı ihracata yönelik sanayileşme modeli" çok da yeni bir model değil. 80'li yıllardan bu yana gerek IMF'li gerekse IMF'siz dönemlerde bu tür bir modeli oluşturma arayışları hiç eksik kalmadı. Zaten son IMF programı ile bu

yapılmaya çalışılmakta. Ortada IMF'ye rağmen yapılabilecek bir şey yok. Dolayısıyla, reel sektöre bakış açısı bu olunca, reel sektör için IMF ile müzakere edilebilecek bir konu kalmamakta.

Sosyal Politika önerileri incelendiğinde, iddia edilen aksine IMF ile müzakere edilecek bir konunun bulunmadığı görülmekte. Ocak sistemi yerine aile hekimliğinin getirilmesi, hastanelerin birleştirilip özertleştirilmesi, genel sağlık sigortası sisteminin kurulması, sağlık hizmetlerinde özel sektörün teşvik edilmesi ve yoksullara yardım götürülmesi gibi çözüm önerileri zaten IMF / Dünya Bankası patentli programların da öngördüğü düzenlemelerdir. Özellikle yoksullara yardım götürülmesi, son yıllarda IMF / Dünya Bankası patentli programların ayrılmaz bir parçası olmuştur. Böylelikle, IMF programının yarattığı sosyal riskler giderilmeye çalışılmıştır. Kaldı ki, yoksullara yardım götürülmesi yeni de bir uygulama değildir. AEP'de söz konusu yardımın Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kanalıyla yapılması öngörülmektedir. Bilindiği üzere, bu fon 1986'da Özal tarafından kurulmuştur. Ayrıca, geçmiş uygulamalar KİT Komisyonu'na sunulan Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nca hazırlanan raporlardan da izleneceği üzere bu yardımların hedef kitleye ulaşmadığını göstermekte. Dolayısıyla, politik kullanımlara açık olan bu fon kanalıyla yoksullara yardım götürülmesinde ısrarcı olunması yanlıştır. Ayrıca, bu yaklaşımla IMF-Dünya Bankası'nımkine benzer bir şekilde, yoksullara yardım "iaşe-sadaka-zekat" gibi görülmekte. Halbuki bu tür bir yardım Batı ülkelerinde olduğu gibi vatandaşlık hakkının bir sonucu olarak bir sosyal güvenlik yardımı niteliğinde olmalıdır. Bu yardım, artık AB ülkelerinde kural olan, bizim de kabul ettiğimiz ILO sözleşmesinin öngördüğü gibi "aile yardımı" şeklinde düzenlenmelidir. AEP'de işsizlik sorununa gösterilen çözüm ise, yol yapımı ve konut inşaatlarıdır; bu sektörler yapılacak yatırımların ileri ve geri bağlantılar nedeniyle istihdamı uyarması ve artırması beklenmektedir. Oysa, bilindiği üzere, bu tür altyapı yatırımlarının istihdam artırıcı etkileri ancak uzun dönemde görülebilmektedir.

Tarım sektörüne yönelik çözüm önerileri incelendiğinde, benzer şekilde, IMF ile müzakere edilebilecek bir konunun bulunmadığı görülmekte. Çer-

POLİTİKA

çeve tarım kanunu, tarım ürünleri sigortası kanunu, üretici örgütlerinin kurulmasına ilişkin mevzuatın hazırlanması, çiftlik muhasebe veri ağı sistemi ve tarım bilgi sisteminin geliştirilmesi gibi düzenlemeler Dünya Bankası ile 2000 yılında imzalanmış olan "Tarım Reformu Uygulama Anlaşması"nda öngörülen düzenlemelerdir. Bilindiği üzere, IMF programının tarıma yönelik yapısal düzenlemeleriyle tarımsal destekleme araçları büyük ölçüde tasfiye edilmiştir. Destekleme kurumları ya tasfiye edilmiş ya tasfiye programına alınmış ya da işlevsizleştirilmiştir.

Anlaşıyor ki, mevcut IMF programının temel çatısı korunduğunda, programın yol açtığı sorunlara IMF'den farklı çözümler üretmek mümkün olamamakta. Doğal olarak çözümler aynı olunca, geriye IMF ile müzakere edilebilecek bir konu kalmamakta.

Mevcut IMF programının temel çatısını "yapısal reform" yaftası altında getirilen kurumsal düzenlemeler oluşturmakta. Bunlardan en önemlisi kamunun yüksek bir faiz dışı fazla vermesi koşuludur. Devlet borçlarından kaynaklanan faiz ödemelerine yer açabilmek için faiz gideri dışındaki kamu harcamalarının kamu gelirlerinin altına çekilmesi öngörülür. Bu amaçla vergiler (özellikle dolaylı vergiler-KDV oranları gibi) artırılır ve devletin hizmet yaratan tüm harcamaları (sağlık ve eğitim harcamaları, kamu yatırımları, tarıma ve sosyal güvenlik kuruluşlarına yönelik transfer harcamaları) bastırılır. Böyle bir durumda, toplam talebi genişletecek bir maliye politikasının ulusal makro iktisat politikası aracı olarak devre dışı kalacağı açıktır. Benzer şekilde, Merkez Bankası'nın tam

özerkleşmesini sağlayan kanunla para ve döviz politikaları devre dışı kalmıştır. Ardından piyasaları düzenlemek amacıyla yasayla kurulan özerk yapıdaki üst kurulların oluşturulmasıyla ekonominin yönetim yetkisi, siyasal iktidardan bu kurullara devredilmiştir.

AEP'de, yukarıda sözünü ettiğimiz yapısal programların yol açtığı bu kısıtlara ne değinilmekte ne de bunları aşmaya yönelik herhangi bir çabaya girilmiştir.

Ancak şurası açıktır ki, AEP'de sıralanan kısa dönemli hedefler yüksek faiz dışı fazla verme hedefiyle çelişmektedir. Hedefler gelir-gider bilançosu temelinde değerlendirildiğinde öngörülen giderlerin öngörülen gelirleri bir hayli aşacağı anlaşılıyor. Örneğin, 15.000 km'lik duble karayolu, konut seferberliği, krizde kapanan işletmelere, KOBİ'lere, özel sektörün sağlık yatırımlarına teşvik, yağlı tohum üreticilerine prim, **ucuz** elektrik, yoksul ailelere yardım, mali miladın kaldırılması, vergi barışı (affi), enerji ve mazotta vergi indirimi.

AEP'de sıralanan bu hedeflerin gerçekleşmesi büyük ölçüde yüksek faiz dışı fazla verme hedefinin yumuşatılmasına bağlı. IMF programında öngörülen hedef: milli gelirin yüzde 6,5'udur. Bu oran yeterli bir düzeye çekildiğinde, öngörülen hedeflere ulaşabilmek mümkün olabilir. AEP'de açıkça ifade edilmemesine rağmen belki de IMF ile müzakereye konu edilebilecek tek temel sorun bu olacaktır. •

* *Bu yazı, Sayın Konukman ile Maden Mühendisleri Odası'nda 26 Aralık 2002 tarihinde gerçekleştirilen söyleşi kayıtlarından -derlenmiştir.*

YÜKSEK MADEN MÜHENDİSLERİ DERNEĞİ

Yüksek Maden Mühendisleri Derneği'nin 25 Ocak 2003 tarihinde İnkılap Sokak No: 3/1 ANKARA adresinde Olağan Genel Kurulu gerçekleştirildi. Yapılan seçim sonucunda

Yönetim Kurulu şöyle belirlendi:

Sacit KORKUT/ Başkan

Ergun SOĞLALI / Genel Sekreter

Mustafa KÖSE / Sayman

Şerafettin ÜSTÜNKOL/ Üye

Ahmet PAPILA/ Üye

Yeni Yönetim Kurulu'na başarılar dileriz.